

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۳۰ امنیت منابع استراتژیک

۳۱ در آرزوی یک قطر آب!

۳۲ باک‌های خالی!

۳۴ دردها و درمان‌ها

۳۹ زمینه‌سازی استراتژی بُرد - بُرد

۴۰ کدام رتبه‌بندی؟ کدام فساد؟

۴۰ بندهای اقتصادی

۴۲ در دستور کار مجلس

گزارش بانک جهانی از توسعه اقتصادی ایران و خاورمیانه

تولید فزاینده، تورم فزاینده

هزینه‌های عمومی، اعتبارات خصوصی با ۳۳ درصد رشد مواجه گشته و رشد محصول ناخالص داخلی غیرنفتی ۹/۵ درصد و بیش از دیگر کشورهای منطقه بوده است.

در جمهوری اسلامی ایران، اگرچه رشد هزینه‌های عمومی در سال ۲۰۰۷ نزدیک به امارات و حدود ۱۷ درصد بوده، اما بر اساس گزارش بانک جهانی، اعتبارات بخش خصوصی کشور ما تنها نصف امارات و نسبت به عربستان سعودی کمی کمتر رشد کرده است. نکته مثبتی که می‌توان به آن اشاره کرد، رشد بیشتر محصول ناخالص داخلی غیرنفتی ایران در قیاس با رشد بخش نفتی است. طبق آمار ارایه شده توسط صندوق بین‌المللی پول، رشد غیرنفتی ایران در سال ۸۶ حدوداً ۶ درصد اعلام شده، در حالی که رشد محصول ناخالص نفتی ۲/۵ درصد بوده است. البته از این حیث نیز کشور ما با امارات عربی متحد، فاصله قابل ملاحظه‌ای دارد که باید هرچه زودتر برای جبران این فاصله، اقدام کرد. نکته دیگری که می‌توان به آن اشاره کرد این است که با وجود افزایش هزینه‌های داخلی و همچنین، افزایش واردات در کشورهای خاورمیانه، مازاد حساب تجاری

تورم بالا، وجود نرخ‌های بیکاری فزاینده، ریسک‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای سرمایه‌گذاری و افزایش قیمت‌های نفت که هزینه‌های اجتماعی کشورها را در منطقه افزایش داده است، خاورمیانه را با خطرات اقتصادی پایداری مواجه کرده است.

بانک جهانی، در چهارمین گزارش از سری گزارشات سالانه خود، با عنوان "توسعه اقتصادی و دورنماها"، به بررسی وضعیت اقتصادی کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA) از جمله ایران، با توجه به شاخص‌های مختلف اقتصادی پرداخته است. پیش از این، صندوق بین‌المللی پول (IMF)، در گزارش ماه آوریل خود که با عنوان "نفوذ فن‌آوری در کشورهای در حال توسعه" منتشر شده بود، وضعیت اقتصادی خاورمیانه را با توجه به شاخص‌هایی چون نرخ تورم مصرف‌کننده، رشد GDP، تراز حساب جاری و رشد

هزینه عمومی دولت بررسی کرده بود. ناآرامی بازارهای مالی جهان، به طور مستقیم، تأثیر کمی بر روی کشورهای منطقه خاورمیانه گذاشته، این در حالی است که در ماه‌های اخیر، افت ارزش دلار آمریکا، مسأله سیاست‌گذاری را در برخی کشورها با پیچیدگی‌هایی مواجه ساخته است. رشد محصول ناخالص داخلی واقعی (Real GDP) ایران در منطقه، به قوت خود باقی است و به ۵/۷ درصد در سال ۲۰۰۷ رسیده است. در میان کشورهای منطقه، امارات عربی متحد با رشد ۷/۷ درصد، از حیث این شاخص سرآمد بوده است. همچنین، بر اساس این گزارش،

اقتصاد ایران در خاورمیانه و شمال آفریقا

کشور	رشد اقتصادی				نرخ تورم مصرف‌کننده				
	متوسط ۲۰۰۵-۲۰۰۰	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۰۴-۲۰۰۰	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷
مصر	۴/۰	۶/۸	۷/۱	۷/۰	۶/۸	۴/۷	۸/۸	۷/۷	۹/۹
اردن	۵/۸	۶/۳	۶/۳	۶/۰	۶/۰	۱/۸	۳/۵	۶/۲	۵/۴
لبنان	۳/۶	-	۴/۰	۳/۵	۴/۵	۱/۵	-۰/۷	۵/۶	۳/۲
مراکش	۴/۴	۸/۰	۲/۳	۵/۵	۴/۵	۱/۶	۱/۰	۳/۳	۲/۱
تونس	۴/۵	۵/۳	۶/۳	۵/۸	۶/۲	۲/۱	۲/۰	۴/۵	۳/۱
ایران	۵/۵	۵/۹	۷/۶	۵/۵	۵/۰	۱۴/۱	۱۳/۴	۱۱/۹	۱۶/۸
سوریه	۴/۰	۵/۱	۳/۹	۳/۷	۴/۸	۲/۱	۷/۲	۱۰/۰	۳/۳
کویت	۷/۶	۶/۴	۴/۶	۷/۸	۵/۵	۱/۳	۴/۱	۳/۱	۴/۹
قطر	۹/۱	۱۰/۳	۱۴/۲	۹/۳	۱۲/۴	۲/۶	۸/۸	۱۱/۸	۱۲/۰
عربستان	۴/۱	۴/۳	۴/۱	۶/۰	۵/۶	-۰/۲	۰/۵	۲/۳	۳/۰
امارات	۷/۷	۹/۴	۷/۷	۶/۶	۵/۰	۳/۰	۸/۰	۶/۵	۹/۵

رشد GDP واقعی ایران در سال گذشته ۷/۶ استخراج: ماهنامه «اقتصاد ایران» از آمارهای بانک جهانی.

در این کشورها فقط اندکی کاهش یافته و به حدود ۲۲/۸ درصد از محصول ناخالص داخلی این کشورها رسیده است؛ چراکه قیمت‌های بالای نفت و متعاقباً، افزایش درآمدهای صادراتی، افزایش هزینه‌ها را جبران می‌کند. از سوی دیگر، رشد اقتصادی در کشورهای منطقه با افزایش تجارت و درآمدهای سرشار نفتی کشورهای صادرکننده نفت، در کنار اصلاحات داخلی بیشتر شده است. به طور مثال، مصر به عنوان یکی از کشورهای سرآمد در این زمینه، رشد اقتصادی بیش از ۷ درصد را در سال ۲۰۰۷ تجربه کرده است.

تورم فراگیر

فشارهای تورمی در منطقه، به طور قابل ملاحظه‌ای در ماه‌های اخیر افزایش یافته است. از جمله دلایل این مسأله، افزایش تقاضای داخلی، افزایش قیمت مواد غذایی و بیشتر شدن نرخ اجاره در کشورهای شورای همکاری خلیج فارس (GCC) می‌باشد. در بسیاری از کشورهای عضو این شورا، جریان وسیعی از کارگران مهاجر در کنار رشد روز افزون جمعیت اهالی محلی، سبب بروز بحران کمبود مسکن شده است. بر اساس آخرین گزارشات بانک مرکزی، نرخ تورم مصرف‌کننده در ایران به مرز ۲۰ درصد رسیده که به پیش‌بینی بانک جهانی، در سال ۲۰۰۸ به ۲۰/۷ درصد خواهد رسید. در سال ۲۰۰۷، نرخ تورم در قطر ۱۲ درصد و در امارات عربی متحد ۹/۵ درصد بوده است. حتی در کشوری مانند عربستان سعودی که تورم به شکل سنتی در محدوده یک تا ۲ درصد باقی مانده، در سال ۲۰۰۷ به ۳ درصد افزایش یافته است. با همه این اوصاف، به پیش‌بینی بانک جهانی، چشم‌انداز کوتاه‌مدت منطقه همچنان مثبت باقی خواهد ماند. متوسط رشد اقتصادی منطقه در سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ احتمالاً به بیش از ۶ درصد افزایش یافته و مزاد حساب جاری، کماکان سهم قابل توجهی از GDP را به خود اختصاص می‌دهد. فشارهای تورمی نیز از طریق تسهیل شرایط اجاره و تکمیل تعداد زیادی از واحدهای جدید مسکونی (در قطر و امارات)، کنترل محدود قیمت‌ها از طریق اعمال محدودیت بر نرخ‌های اجاره در امارات و عمان و همچنین، تخصیص یارانه به برخی اقلام خوراکی در عربستان سعودی، تعدیل خواهند شد. در جمهوری اسلامی ایران، دولت و بانک مرکزی از طریق اعمال سیاست‌های انقباضی و محدود کردن اعطای تسهیلات بانکی و همچنین، اصلاحات ساختاری گسترده که اخیراً در قالب طرح تحولات اقتصادی توسط رییس‌جمهور مطرح شده، در تلاش هستند نرخ تورم فزاینده و مشکلات اقتصادی را کاهش دهند.

ریسک‌های قیمت

تداوم قیمت‌های بالای نفت و پایین آمدن نرخ بهره در آمریکا، گسترش بیش از انتظار تقاضای داخلی را دامن خواهد زد. در عین حال، این مسأله، تورم بالاتر را به دنبال داشته و می‌تواند ریسک‌های مربوط به ایجاد

حباب قیمت دارایی‌ها را به دنبال داشته باشد. از سوی دیگر، ایجاد یک رکود فراگیر جهانی، در اثر افت چشمگیر قیمت نفت و نیز ناامنی‌های ژئوپلیتیکی منطقه، از اصلی‌ترین ریسک‌های منفی در افق نزدیک است. چالش اساسی در حوزه سیاست‌گذاری کلان اقتصادی، مهار کردن فشارهای فزاینده تورمی است. اگرچه پیش‌بینی‌ها از کاهش اندک نرخ تورم در سال ۲۰۰۹ حکایت می‌کنند، اما تورم همچنان به شکل نامطلوبی بالا خواهد ماند. مهم این است که سیاست‌های کلان اقتصادی به گونه‌ای، با شرایط کشورهای تطبیق داده شوند تا نرخ تورم در یک مسیر نزولی پایدار قرار گیرد، قبل از این که انتظارات قیمت و دستمزد به شکل نامطلوب شکل بگیرند.

افق‌های پیش‌رو

بر اساس گزارش بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول، با توجه به چالش‌های کوتاه‌مدت و

کلان اقتصادی در منطقه خاورمیانه، سیاست‌گذاران کشورهای این منطقه باید بر روی تشویق و ترغیب بخش خصوصی متمرکز شوند. این مسأله، پیش از این، در بسیاری از کشورهای عضو GCC اتفاق افتاده است. لازم به ذکر است، محور و کانون همه تلاش‌ها باید اصلاحاتی باشند که به ایجاد اشتغال برای جمعیت روبه‌رشد جویای کار و تقویت محیط کسب‌وکار منجر گردیده و سرمایه‌گذاری در بخش‌های غیرنفتی را جذاب‌تر سازند. فعالیت‌های زیادی به منظور کاهش موانع تجارت، ساده‌سازی سیستم‌های مالیاتی، کاهش کنترل‌های فراگیر دولت بر اقتصاد و همچنین، بالا بردن شفافیت سیستم‌های حکومتی و قضایی لازم است. اصلاح بخش مالی نیز اولویت دیگری است که به منظور ارتقای سیستم‌های مالی می‌تواند صورت گیرد تا از این رهگذر، زمینه رشد بالا و با ثبات اقتصادی فراهم شود. ■

بیمه در نفت، گاز و پتروشیمی

امنیت منابع استراتژیک

همایش بیمه در نفت، گاز و پتروشیمی، طی روزهای ۱۸ و ۱۹ تیرماه در تهران برگزار شد.

از فرصت‌ها تا مدیریت ریسک

در این همایش، سه سرفصل جداگانه با عناوین فرصت‌ها و چالش‌های بیمه، مدیریت ریسک و اصول بیمه‌گری و کاربرد آن در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در سرفصل نخست همایش (فرصت‌ها و چالش‌های بیمه)، تنوع خطرات و ریسک‌های بیمه‌پذیر در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، توانایی‌های صنعت بیمه در ارتباط با ریسک‌های این صنایع، بازار جهانی بیمه انرژی و همچنین شناخت، ارزیابی و درجه‌بندی مشاوران و کارگزاران بیمه اتکایی، مورد بررسی قرار گرفت. در سرفصل دوم که به مدیریت ریسک اختصاص داشت، به موضوعاتی چون آشنایی با ساختار جامع مدیریت ریسک، مدار کامل شناسایی ریسک در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، تفاوت بین ریسک‌های خام و ریسک‌های رسوبی در قیمت تمام شده، انتقال و هزینه‌های انتقال ریسک و عوامل مؤثر بر آن پرداخته شد. در سرفصل سوم همایش، اصول بیمه‌گری و کاربرد آن در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی مورد توجه سخنرانان قرار داشت. در این زمینه، موضوعاتی چون گذر از بیمه‌نامه‌های با نام به بیمه‌نامه‌های تمام خطر، اصول قیمت‌گذاری دارایی، خطرات قابل پوشش در بیمه‌نامه‌های تمام خطر و نقش ارزیابان مستقل خسارات، مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.

چالش‌ها و مشکلات مربوط به پوشش سرمایه‌های عظیم در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، حجم گسترده و در حال توسعه پروژه‌های نفتی در ایران، عدم آشنایی بسیاری از مدیران و کارشناسان ارشد صنایع بخش نفت، گاز و پتروشیمی با مباحث بیمه‌ای و لزوم شناسایی توانمندی‌های صنعت بیمه در بخش انرژی کشور، مؤسسه اطلاع‌رسانی نفت، گاز و پتروشیمی را بر آن داشت تا همایشی در رابطه با موضوعات مذکوره در روزهای ۱۸ و ۱۹ تیرماه برگزار نماید. این همایش دو روزه، با حضور مدیران و کارشناسانی از وزارت نفت و شرکت‌های بیمه‌ای و نیز استادان دانشگاهی برگزار شد و اهداف زیر را مورد بررسی قرار داد:

- بررسی ویژگی‌ها و نیازهای بیمه‌ای صنایع نفت، گاز و پتروشیمی
- بررسی حوزه‌های مختلف همکاری صنعت بیمه با صنایع نفت، گاز و پتروشیمی
- بررسی نقش کارشناسی در بیمه این صنایع
- آرایه توانمندی‌های صنعت بیمه بر اساس رشته‌های مختلف بیمه‌ای
- آرایه تجارت بین‌المللی در بیمه صنایع نفت، گاز و پتروشیمی
- بررسی نقش مدیریت ریسک بیمه‌ای در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی